

Asger Chr. Højlund,
Urimelig godt nyt. Luthers reformatoriske opdagelse og dens konsekvenser.

Fredericia: Kolon 2017. 192 sider.

DKK 199,95   NOK 185,00

Roar Steffensen
 Valgmenighedspræst og projektmissionær

Professor i systematisk teologi ved Menighedsfakultetet, Asger Chr. Højlund, har skrevet en ganske glimrende bog om hovedtrækkene i Luthers teologi. Bogen bærer den efter min mening fantastiske titel "Urimelig godt nyt". Den titel indrammer nemlig, hvad evangeliet og dermed de reformatoriske grundsandheder er: Det er så gode nyheder om uforskyldt frelse, at det efter menneskelig målestok er helt urimeligt! Og da den menneskelige natur altid vil være drevet mod selvretfærdighed og de rimelige aftaler, hvor vi selv skal bidrage med det, vi kan – også når det gælder frelsen – så er det godt her i reformationsåret at få

Højlund skriver om bogens formål bl.a.. at evangeliet kan blive selvfølgeligt, men kan bogen bringe os tættere på det, Luther så og sagde, kan det være, at det hele måske bliver knapt så selvfølgeligt (side 10). Det synes jeg faktisk lykkes ganske godt. For der er dele af den lutherske teologi, som vi måske har ladet stå lidt i skyggen, som Højlund fint trækker frem og gør, at evangeliet og den lutherske teologi ikke fremstår selvfølgelig. Højlunds ønske er at skære igennem historiens mange teologiske tolkninger af Luther og lade os få et møde med originalen. Om man synes det lykkes vil nok i høj grad også afhænge af, om man ligger tæt op ad Højlunds egen tolkning af Luther. Personligt synes jeg, at de mange Luther-citater undervejs i bogen er en stor styrke. Jeg mener også, at Højlund udlægger Luthers teologi meget loyalt og grundigt, men at sige sig fri for fortolkninger kan han naturligvis ikke.

Tematisk opbygning

Bogen er bygget op over seks centrale temaer i den lutherske teologi. Formålet med denne tematiske opbygning er ifølge forfatteren selv at forsøge at få Luther i samtale med vores egen tid og ikke udelukkende fokusere på det historiske som det ofte sker i biografier. Så det er mere Luthers teologi, der er i fokus, end hans person og historie, selv om disse naturligvis ikke kan skilles fra teologien (Side 11).

De seks temaer er: Reformationens sag; Retfærdiggørelse af tro; Troens frugter; Gode gerninger; Skriften alene; Gud kommer ti los gennem ydre midler; Sakramenterne i Luthers forståelse; Kirken: Guds folk i verden; Gud vor skaber.

Den tematiske opdeling gør også, at det bliver nemt at finde rundt i bogen, hvis man vil konsultere den angående et bestemt emne i den lutherske lære.

Fyldig lære om retfærdiggørelsen ved tro

Under det første tema gør Højlund en del ud af at vise, hvad Luthers reformatoriske opdagelse består i: At Gud er en Gud, der kommer til os, og at han skænker os retfærdighed i Kristus. "Det er det, Bibelen, sakramenterne og kirken handler om med omdrejningspunkt i Kristus", skriver han på side 175.

Der er en fin beskrivelse af den kristnes tilstand som værende på én gang synder og retfærdig. Højlund påpeger, at det, at vi fortsat er syndere, er for Luther ikke er ensbetydende med en trist og tung kristendom eller en usund vekslen mellem glæde og sorg. Tværtimod. Bekendelsen hører til den lutherske tro, men vi bekender synden som Guds børn, der allerede har hans kærlighed. Bekendelsen minder os således om tilgivelsen (Side 35-36).

Han peger også på, at der ofte har været en tendens til ikke at vægtlægge den forandring retfærdiggørelsen medfører i en kristen. Men Højlund peger på, at Luther netop taler om at troen også medfører helbredelse af naturen og at retfærdiggørelsen er en nyskabelse af mennesket, der bevirker, at den troende ønsker at gøre Guds vilje. Det er sider af Luthers teologi – og af evangeliet – som er vigtige at få med, og det er prisværdigt at Højlund ikke nøjes med en smal retfærdiggørelseslære.

Den anden retfærdighed.

Højlund gør også noget ud af at rydde op i den misforståelse, at de gode gerninger og livet efter Guds vilje ikke skulle spille nogen stor rolle hos Luther, når nu der er så stort fokus på retfærdiggørelse af tro. Det er en anke mod den lutherske teologi, som har lydt fra både katolsk side og fra andre protestantiske retninger siden reformationstiden. Høre-evnen er stor i den lutherske lejr, men gøre-evnen tager man det ikke så alvorligt med. Denne holdning findes også mere eller mindre udtalt i visse lutherske kredse. Men i kapitlet om Troens frugter, viser Højlund, at dette i hvert fald ikke er en del af Luthers egen teologi. Han siger bl.a., at de gode gerninger ikke blot spiller en fremtrædende rolle, men at de er en del af Luthers reformatoriske anliggende (Side 40).

Dette udfoldes så bl.a. gennem talen om den anden retfærdighed, den retfærdighed, som er retfærdigheden i den troende, der samvirker med den retfærdighed, vi har uden for os selv ved troen på Kristus, så vi vandrer i gode gerninger. Denne vandring udleveres i tre relationer: 1) i forhold til en selv (dødelse af kødet), i forhold til næsten (kærlighed og gode gerninger) og i forhold til Gud (ydmyghed og gudsfrygt) (Side 41).

Denne side af Luthers teologi får ikke altid lov til at stå ligeså stærkt som læren om retfærdiggørelsen af tro alene på Kristus. Men de to sider af retfærdiggørelseslæren hænger uløseligt sammen, og det er derfor væsentligt for at forstå helheden i Luthers og i Bibelens teologi, at den her i det pågældende kapitel forklares enkelt og godt.

Uenighed om nådemidlerne

I kapitlet om nådemidlerne og sakramenterne er der blevet plads til en god og letforståelig indføring i diskussionen og forskellene mellem Luther og Zwingli, og dermed også i nogle grundlæggende forskelle mellem det reformerte og det lutherske syn på sakramenterne. Højlund forklarer meget godt, at denne forskel ikke kun handler om sakramenterne, men om dybere forskelle også i synet på, hvad troen er, og hvad den skal (fx side 96).

Der er naturligvis forskel i synet på Guds forhold til det skabte og de ydre ting. Luther og Zwingli er enige om, at Gud er ophøjet over den skabte verden. Men Højlund skriver, at der for Luther ikke er så skarp en grænse mellem Gud og

denne verden, som Zwingli opfatter det. Og så er det Luthers vægtlægning af, at troen på have nogle knager at hænge på, noget ydre at holde sig til, helt anderledes en Zwinglis.

Højlund viser meget fint, at disse forskelle ikke kun handler om en symbolsk eller konkret forståelse af nadveren og dens indstiftelsesord, men også om forkyndelsen. Luther vil mere end at oplyse, og mener at evangeliet og Bibelens ord kan mere end det (modsat Zwingli og Calvin). Forkyndelse er nemlig at række tilhøreren det, som evangeliet indeholder: Kristus selv. (Side 95).

Folk, ikke bygning

I kapitlet om kirken gør Højlund det klart, at Luthers forståelse af Kirken ikke er rammerne, bygningen og præsten, osv. Kirken er først og fremmest Guds folk på jord, et fællesskab af troende. Og dette argumenterer Luther for med bibelsk substans og imod den katolske opfattelse og praksis, der knytter forståelsen af kirke til embederne, paven, biskopper osv.

Højlund bemærker, at kirkebegrebet i Folkekirken måske har mere tilfælles med det katolske syn end det lutherske syn, fordi mange netop forbinder kirke med bygningen, præsten osv. Det er ikke bogens hensigt at gå ind i en dybere kritik af dette, men det kunne være interessant at få uddybet kritikken og at få udfordret kirkesynet i nutidens lutherske kirke. Men den diskussion må nok henvises til en anden udgivelse.

I samme kapitel redegøres der for Luthers to-regimentelære. En lære, som er kritiseret, bl.a. fordi mange mener, den fører til passivitet i forhold til magthaveres uretfærdighed. Nogle af citaterne i bogen kan også let give det indtryk, at et kristent menneske ikke skal gå imod uretfærdighed og krænkelse, men vende den anden kind til. Men Højlund udlægger det sådan, at der i disse citater er tale om uretfærdighed begået mod én selv. I sådan et tilfælde skal man tåle det onde. Men handler det om uretfærdighed begået mod andre, er det korrekt og godt at forsøge at hindre det. Og denne rolle kan netop det verdslige regimente have.

Det er vigtigt at forstå, at Luther med de to regimenter taler om to forskellige folk, troens folk og verdens folk. Troens folk må altid have Bjergprædikenen som sin lov, men det kan man ikke tvinge samfundet til. Hvis Kirken vil prøve at

gennemføre Guds rige ved hjælp af magt og politik, ville det være en modsigelse af Kristi eget væsen.

Diskussionen om Luthers to-regimentelære, og om den reelt kan føre til, at kristne passiviseres til ikke at kæmpe for retfærdighed på den svages side, pågår stadig, og Højlund får naturligvis ikke svaret på alle kritikpunkter i den korte fremstilling, men kapitlet giver god indsigt i Luthers synspunkt.

Konklusion

Flere eksempler på de temaer, der behandles i bogen kunne være trukket frem. Men lad dette være nok til at give et indtryk af, Højlund kommer godt rundt i Luthers teologi.

”Urimelig godt nyt” er efter min mening en rimelig god bog (sagt med jysk underdrivelse). Ja, det er faktisk en glimrende indføring i Luthers teologi. Den er velskrevet i et letforståeligt sprog, hvilket gør at den vil kunne læses med stort udbytte af alle, som ønsker at blive klogere på Luthers teologi og forstå hans tænkemåde.

Bogen giver et godt indtryk af, Luthers reformatoriske genopdagelse af evangeliet og af de konsekvenser det får. For Luther er evangeliet, at Gud kommer til mennesket og giver sig til os i Skriften, i Kristus, i sakramenterne og i Kirken. Dermed vises det også, at reformationen ikke kun fik politiske og humanistiske følger, men at det først og fremmest handlede om en fornyet forståelse af Gud og relationen til ham. Og med det afsluttende kapitel om bønnen lægges der også vægt på, at al Luthers teologi netop handler om det konkrete, levede liv her i verden. Ikke om blot og bar teori, men om et levende forhold til Gud, som formidles gennem troen på Kristus og som viser os, at Guds magt og virkelighed altid er større end vores liv, hvilket vi griber og tager imod i bønnens stilling overfor ham. (Side 175–176).

Jeg anbefaler meget gerne denne bog til alle, som ønsker en overskuelig og samtidig vidende og loyal fremstilling af Luthers teologi, og som ønsker at vide mere om de tanker og opdagelser, der ligger bag reformationen og dens følger helt indtil til i dag.